בס״ד. שיחת ש״פ חוקת, אדר״ח תמוז, ה׳תשכ״ז.

בלתי מוגה

א. שבת ור״ח — כשבאים ביחד — הרי הם שני הפכים, כי:

שבת — ענינו סיום, כמ״ש[1] ״ויכולו השמים והארץ גו׳״, ״ויכל אלקים גו׳ מלאכתו אשר עשה״, והיינו, שתחילה צריך להיות מעשה השמים והארץ, ״כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ גו׳״[2], ולאח״ז יכול להיות הענין ד״ויכולו״, שזהו הסיום של כל מעשה שמים וארץ.

וכן הוא בכל שבת — שהוא הסיום של כל ימי השבוע, וכפי שמבאר רבינו הזקן[3] מה שאומרים בכל יום ראשון בשבוע ״היום יום ראשון בשבת״, דלכאורה, הרי כבר עברו כמה אלפי שנים מיום ראשון של ששת ימי בראשית, ומבאר, שכל שבוע הוא עולם בפני עצמו, ובסיומו של השבוע — ביום השבת — מסתיימת כללות העבודה של שבוע זה, בבחי׳ עבודה תמה ושלימה שאין אחרי׳ עבודה[4] (אלא שמצד הענין ד״המחדש כו׳ מעשה בראשית״[5], מתחיל לאח״ז שבוע חדש עם עבודה חדשה).

וכן הוא גם ע״פ נגלה דתורה — כמדובר כמ״פ[6] שכל ענין בפנימיות התורה משתקף גם בנגלה דתורה ועד להלכה בפועל:

איתא במשנה[7]: ״השיר שהיו הלוים אומרים במקדש, ביום הראשון היו אומרים לה׳[8] הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, בשני היו אומרים וכו׳״, ומבואר בגמרא[9] הטעם למה ייחדו אלו המזמורים לאלו הימים: ״בראשון מה היו אומרים, לה׳ הארץ ומלואה, על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו וכו׳״ (לפי שהוא תחלת מעשה בראשית[10]), ומזה מוכח, שכל יום ראשון בשבוע הוא כמו יום ראשון של מעשה בראשית, ובמילא, יום השבת שהוא סיום השבוע הוא כמו יום השבת שבהתחלת הבריאה, שהוא הסיום של כל מעשה בראשית.

---

1) בראשית ב, א.
2) שם, ב.
3) לקו״ת שה״ש כה, סע״א. ובכ״מ.
4) ראה יומא כד, ב.
5) נוסח ברכות ק״ש.
6) ראה גם לעיל ע׳ 47. וש״נ.
7) תמיד בסופה.
8) תהלים כד, א.
9) ר״ה לא, א ובפרש״י.
10) פרש״י תמיד שם.

ואילו ענינו של ראש חודש הוא — כשמו — ראש[11] והתחלה של כל ימי החודש שבאים לאחריו.

ונמצא, ששבת שהו"ע של סיום, ור"ח שהו"ע של התחלה, הם שני הפכים.

ב. ולאמיתו של דבר, הנה גם ביום השבת עצמו ישנם שני הפכים:

מחד גיסא — אמרו רז"ל[12] ש"שבת מקדשא וקיימא" מצד עצמה (ולא כמו ר"ח שתלוי בקידוש החודש ע"י ב"ד — "ישראל דקדשינהו לראשי חדשים"[13]), ולאידך גיסא אמרו רז"ל[14] "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", והיינו, שיש צורך בהכנה מערב שבת, וכמ"ש[15] "והי' ביום הששי והכינו גו'" (ולא כמו בר"ח, שכיון שמותר בעשיית מלאכה, אין צורך בענין של הכנה לפניו, כיון שיכולים לעשות כל הענינים בו ביום).

ולהעיר, שהענין ד"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", היינו, שיש צורך בהכנה לשבת, מתאים עם האמור לעיל שענינו של יום השבת הוא סיום וגמר העבודה; אבל לכאורה אין זה מתאים עם הענין ששבת "מקדשא וקיימא" מצד עצמה, ללא עבודת האדם.

והביאור בזה — שהענין ד"מי שטרח בערב שבת" (הצורך בהכנה) הוא רק לגבי הענין ד"יאכל בשבת", והיינו, שבשביל ההוספה שיהודי פועל ביום השבת, "לעשות את השבת"[16], לענגו בעונג אכילה ושתי'[17], יש צורך בענין של הכנה וטירחא כו'; אבל עצם ענין השבת — עצם קדושת השבת, שלכן אסור במלאכה — הרי זה באופן ד"מקדשא וקיימא" מצ"ע.

וזהו גם הדיוק במאמר רז"ל[18] (בנוגע להוצאות השבת כדי לענגו באכילה ושתי' ובגדים נאים) "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות" — "שבתך" דייקא, היינו, שרק כאשר מדובר אודות הענינים שיהודי מוסיף לענג השבת, אזי ישנו סדר ההנהגה ד"עשה שבתך חול כו'", משא"כ כאשר מדובר אודות עצם ענין השבת, שאינו תלוי בעבודת האדם, אלא "מקדשא וקיימא" מצ"ע.

---

11) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. ובכ"מ.
12) ביצה יז, א.
13) ברכות מט, א.
14) ע"ז ג, סע"א.
15) בשלח טז, ה.
16) תשא לא, טז.
17) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרמ"ב. וש"נ.
18) שבת קיח, א. וש"נ. וראה שו"ע אדה"ז שם סוס"ד ואילך. וש"נ.

ג. וגם בר"ח עצמו ישנם שני הפכים:

הענין של ר"ח נעשה ע"י עבודת בנ"י — שזהו"ע קידוש החדשים ע"י ב"ד, שבשביל זה צריכים בנ"י להתייגע בלימוד התורה עד שיקבלו סמיכה ויהיו דיינים, ואז יוכלו לחשב ולקבוע ראשי חדשים ומועדות, ועד כדי כך, שהקב"ה אומר למלאכי השרת שצריכים לברר אימתי נקבע ר"ח ע"י ב"ד של מטה[19]. ולא עוד אלא שגם בזמן הזה שנתבטל הענין דקידוש החדשים ע"י ב"ד, נעשית קביעות החדשים ע"י החשבונות שחישב הלל מזמנו עד ביאת מורה צדק[20], כך, שזהו"ע שנעשה ע"י עבודת בנ"י.

וענין זה מתאים גם עם המבואר בחסידות[21], שכדי שיוכל להיות הענין דר"ח — שהוא באופן של "מעלין בקודש"[22], ככל עניני קדושה — צריך להיות תחילה הענין ד"יפקד מושבך"[23], שהו"ע הביטול בתכלית. וכמו בפשטות הענינים, שכדי שיהי' מולד הלבנה מחדש, צריכה הלבנה להיות באופן של העלם והעדר לגמרי.

אמנם, לאידך גיסא, יש גם אופן שר"ח נעשה מלמעלה למטה — שכאשר עבר יום השלושים וב"ד לא קידשו את החודש, אזי משמיא מקדשי לי'[24], ללא עבודת האדם.

ד. ונמצא, שבכל א' מב' הענינים דשבת ור"ח יש שני הפכים, אלא שהם באופן הפכי זמ"ז:

שבת — עיקר ועצם ענינו הוא באופן ד"מקדשא וקיימא" מלמעלה, והענין הטפל שבו הוא מה שניתוסף ע"י עבודתו של יהודי "לעשות את השבת", ע"י הטירחא בערב שבת; ואילו ר"ח — עיקר ועצם ענינו בא ע"י עבודת האדם, והענין הטפל שבו (כאשר ב"ד לא קידשו את החודש ביום השלושים) בא מלמעלה.

ועפ"ז יש לבאר כיצד יכולים להתאחד שבת ור"ח ביום אחד, למרות היותם הפכיים זמ"ז (ששבת הו"ע של סיום ור"ח הו"ע של התחלה, כנ"ל ס"א) — כי, בכל א' מב' הענינים דשבת ור"ח גופא ישנם שני הפכים, כך, שבשבת ישנם גם ענינים השייכים לר"ח, ובר"ח ישנם

---

19) ראה שמו"ר פט"ו, ב. דב"ר פ"ב, יד. ועוד.
20) ראה תורה שלמה (כרך יג) מילואים לפ' בא פ"ב. וש"נ.
21) ראה אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך.
22) ברכות כח, א. וש"נ.
23) שמואל־א כ, יח.
24) ר"ה כד, א.

גם ענינים השייכים לשבת, ומצד זה יכולים שבת ור"ח להתאחד ביום אחד.

ה. ויש לבאר ענין זה — שבכל א' מב' הענינים דשבת ור"ח יש שני הפכים — ע"פ מ"ש[25] "שער החצר הפנימית הפונה קדים גו' ביום השבת יפתח וביום החודש יפתח":

ביום השבת וביום החודש (ר"ח) פתוח ה"שער החצר הפנימית הפונה גו'" — ה"שער" שפונה ומגיע עד לבחי' הפנימיות, "חצר הפנימית".

והרי ידוע שמצד בחי' הפנימיות (חצר הפנימית) — לא קיימים כל חילוקי המדריגות שישנם מצד החיצוניות, וכמו החילוק שבין ראי' לשמיעה, שהוא רק מצד החיצוניות, משא"כ מצד הפנימיות, הרי זה באופן ש"רואין הנשמע ושומעין הנראה"[26].

ובפשטות: כאשר מדובר אודות ענין שאינו נוגע לאדם בפנימיות, אלא בחיצוניות בלבד, אזי עושה חשבון בנוגע לאופן פעולתו בענין זה — לחשוב בכח זה, ולדבר בכח זה וכו'; משא"כ כשמדובר בענין שנוגע לו בפנימיות, אזי אינו עושה חשבונות כלל, אלא משתמש בכל הכחות והיכולת שיש לו ומנצל את כולם כדי לפעול בענין זה.

ומזה מובן גם בענייננו — שכיון שבשבת ובר"ח פתוח שער החצר הפנימית, לא יפלא שיכולים להיות שני הענינים ההפכיים דשבת ור"ח ביחד, כיון שבחי' הפנימיות היא למעלה מחילוקי דרגות.

ו. וההוראה מזה — כדברי רבותינו נשיאינו עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שמכל ענין צריך ללמוד הוראה בעבודת ה':

בדרך כלל נדרשת עבודה מסודרת, באופן שתחילה עובד עבודתו מלמטה למעלה, "לחם מן הארץ"[27], ואח"כ באה ההמשכה מלמעלה למטה, "לחם מן השמים"[28], שממשיכה ומנצלה בעבודתו הוא. אמנם, כדי שיהי' חיבור ב' הענינים, צ"ל תחילה העבודה שמצד ה"חצר הפנימית", ואז יכול להיות חיבור ב' הענינים דמלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

ועיקר הכח על זה נמשך בשבת ר"ח, כאשר יום השבת ור"ח הם

---

25) יחזקאל מו, א. וראה גם תו"מ חמ"ו ע' 368 ואילך.
26) מכילתא יתרו כ, טו.
27) תהלים קד, יד.
28) בשלח טז, ד.

ביום אחד, שאז ישנו חיבור ב' הענינים דמלמעלה למטה ומלמטה למעלה: יום השבת — מלמעלה למטה, "לחם מן השמים", ור"ח — מלמטה למעלה, "לחם מן הארץ".

וענין זה מהוה הכנה לזמן דלעתיד לבוא, שאז יהי' בגילוי הענין ד"להוי כדין וכדין"[29] (וכמשנת"ל[30] בפירוש מארז"ל[31] "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים"), בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

* * *

ז. נוסף על האמור לעיל אודות כללות הענין דשבת ר"ח, ישנו גם הענין המיוחד של ר"ח תמוז — "ראש חודש של גאולה", כלשון המדרש[32] בנוגע לר"ח ניסן: "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה כו'", שזהו כללות ענין הנס שלמעלה מהטבע (בניגוד לענין השבת הקשור עם טבע).

ח. ובהקדמה:

הכרת והפלאת ענין הנס — מלשון הרמה, כמו "הנס על ההרים"[33], שפועל הרמה אצל האדם (כמשנ"ת בהתוועדות הקודמת[34]) — יכולה להיות רק לאחרי שישנו תחילה תוקף הטבע, כך, שמקודם לכן התרגל כבר שטבע הוא דבר יציב ונכון וקיים כו', וכאשר נעשה לאח"ז שינוי הטבע, ענין של נס, הרי זה פועל ענין של הרמה כו'.

[ולהעיר גם ממ"ש במדרש תמורה[35] שאין טוב בלא רע ואין רע בלא טוב, ועד"ז בנדו"ד, שכדי שיוכל להיות ענין של נס, צ"ל תחילה תוקף הטבע].

וזהו גם מה שאמרו חז"ל[36] "הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף" — דלכאורה אינו מובן: הרי ידוע שיש נסים שבכל יום, אלא ש"אין בעל הנס מכיר בנסו"[37], ועז"נ[38] "עושה נפלאות לבדו", שרק הוא לבדו יודע שהוא נס. וא"כ, מהי העוולה והחסרון שיהודי אומר הלל בכל

---

29) ב"ב עה, א. וש"נ. וראה לקו"ת ראה כד, ד ואילך.

30) ד"ה ויקח קרח דש"פ קרח פ"ה (לעיל ע' 106 ואילך).

31) אבות פ"ה מי"ז.

32) שמו"ר פט"ו, יא.

33) ראה סהמ"צ להצ"צ עג, א. ובכ"מ.

34) שיחת ש"פ בהעלותך ס"ח (לעיל ע' 85).

35) בתחלתו, רפ"ב ופ"ג. וראה גם תו"מ חכ"ט ע' 132. וש"נ. וראה גם שם חמ"ה ע' 334 הערה 14. וש"נ.

36) שבת קיח, ב. וראה גם תו"מ חל"ג ע' 283 ואילך. וש"נ.

37) נדה לא, א ובפרש"י.

38) תהלים עב, יח.

יום בגלל שהוא מכיר בנסים שישנם בכל יום?! — אך הענין הוא, שכל החידוש שבענין הנס הוא רק כאשר ישנה הרגילות והתוקף שבהנהגת הטבע, ולאח"ז נעשה שינוי הטבע, אבל כאשר קורא הלל בכל יום, והיינו, שענין הנסים הוא אצלו באופן של רגילות, הרי זה מחליש לגמרי את החידוש שבענין הנסים.

ועיקר ההפלאה שבענין הנס היא — לא העובדה שהצליחו להתגבר על גוי, עשר גוים או ריבוי גוים, אלא החידוש הוא בשינוי הנהגת הטבע:

הנהגת הטבע הו"ע שנקבע (לא מצד המטה, אלא) מצד למעלה, שהרי זהו אופן ההנהגה שקבע הקב"ה בעולמו, כך, שענין הטבע הוא דבר יציב ונכון וקיים כו' גם מצד למעלה, וכמבואר בחסידות[39] ש"טבע" הוא מלשון "מטבע שטבעו חכמים"[40], והיינו, שהקב"ה הטביע שהנהגת העולם תהי' באופן ש"זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו"[41], וכל כך נוגע הענין ד"לא ישבותו", עד שהעובר על זה חייב מיתה[42].

ובפרט שבענין הטבע ישנו כח הבורא שברא אותו מאין ליש, באופן שנראה כאילו אין לו עילה וסיבה שקדמה לו, והרי ענין זה הוא רק בכח ה"מאור", ש"מציאותו הוא מעצמותו, ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו'"[43].

ומזה מובן גודל החידוש וההפלאה שבענין הנס — שינוי טבע הבריאה.

ט. וענין זה נתחדש "משבחר ביעקב ובניו", שאז "קבע בו ר"ח של גאולה, שבו נגאלו אבותינו ממצרים":

הנס של יציאת מצרים הי' לאחרי ב' אלפים תמ"ח שנה מהתחלת הבריאה, אשר, במשך כל הזמן היתה הנהגת העולם ע"פ טבע, באופן שלא היתה יכולה להיות היציאה ממצרים, ש"אפילו עבד אחד לא הי' יכול לברוח ממצרים"[44] — לא בגלל שכך קבע פרעה, אלא בגלל שכך הוא הסדר מצד הנהגת הטבע שנקבעה ע"י הקב"ה.

ואעפ"כ, "משבחר ביעקב ובניו" נפעל ונתחדש ענין הנס, והיינו,

---

39) ראה סה"מ תרצ"ג ע' תקלד. וש"נ.
40) ברכות מ, ב. ועוד.
41) נח ח, כב.
42) סנהדרין נח, סע"ב.
43) תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).
44) מכילתא יתרו יח, יא. פרש"י שם, ט.

שאע"פ שעד אז היתה ההנהגה ע"פ רצון הקב"ה בדרך הטבע, הנה "משבחר ביעקב ובניו" נעשה שינוי הרצון, כביכול, שיהי' ענין של נס. ועד"ז עתה, שע"י עבודתם של ישראל פועלים אצל הקב"ה רצון חדש בנוגע לענין הנס.

[ועפ"ז יובן גם כיצד הי' עמלק יכול לקרר את בנ"י מיד לאחרי יצי"מ, לאחרי שראו כל הנסים הגדולים — כי, טענת עמלק היתה שכיון שהקב"ה הוא למעלה מהטבע, ואצלו אין מלכתחילה הענין ד"מטבע שטבעו חכמים", הרי אין פלא בכך שהקב"ה משנה את טבע העולם, כך, שאין חשיבות מיוחדת לענין של נס[45]].

י. וכן הוא בנוגע לר"ח תמוז, חודש הגאולה — גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר מהמאסר:

לכאורה אינו מובן: איך הי' יכול להיות ענין המאסר, שזהו"ע של יסורי הצדיקים — הרי זה היפך המפורש בקרא[46] "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו וגו'" אזי "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'", היינו, שיהי' טוב בגשמיות, ובודאי לא להיפך?!

וכיון שברור הדבר שגוי מצד עצמו לא יכול לחבוש יהודי בבית־האסורים, אא"כ זהו רצונו של הקב"ה, הרי עכצ"ל שענין המאסר הי' בגלל שכך הי' רצון הבורא, מצד החושך כפול ומכופל כו'. וא"כ, נשאלת השאלה לאידך גיסא: כיצד יכולה להיות הגאולה מהמאסר?!

והביאור בזה — שזהו החידוש בענין הנס, שבנ"י פועלים רצון חדש, כביכול, אצל הקב"ה, כפי שהי' בענין המאסר והגאולה.

יא. וההוראה מזה — כאמור לעיל שמכל דבר צריך ללמוד הוראה בעבודת ה':

כאשר יש גזירות על בנ"י, צריך לידע שאין זה מצד למטה, אלא זהו מצד ההנהגה מלמעלה, ואעפ"כ, בכחו של יהודי לבטל גם את הגזירות שמצד למעלה.

אמנם, יש כאלו שכאשר אומרים להם לעשות דבר מה, טוענים הם, שלכל לראש יראה הקב"ה נס גלוי, ואז ימלאו את תפקידם.

ועל זה באה ההוראה — שהסדר צריך להיות כפי שהי' ביצי"מ, "משבחר ביעקב ובניו" שאז "קבע בו ר"ח של גאולה, שבו נגאלו אבותינו ממצרים", שהיציאה ממצרים היתה עי"ז שעוד בהיות בנ"י בגלות

45) ראה גם תו"מ חמ"ט ע' 185. וש"נ.

46) ר"פ בחוקותי.

מצרים, ועוד לפני התחלת המכות כו', היתה להם אמונה ובטחון בבשורת הגאולה, שלכן, מיד כשאמרו להם "פקד פקדתי גו'"[47], אזי "ויאמן העם"[48], ועד שהאמונה פעלה גם בנוגע לגוף — "ויקדו וישתחוו"[48].

וכן הי' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר — שעוד בהיותו במאסר הנה שם גופא עסק כבר בהפצת היהדות בכלל וקיום המצוות בפרט, כידוע הסיפור[49] שמיד בנסיעתו לקאַסטראַמאַ עסק כבר בעניני הפצת היהדות וכו'.

ולהעיר, שכשם שביציא"מ היתה תכלית הגאולה כדי ש"תעבדון את האלקים על ההר הזה"[50], כמו"כ ניצל כ"ק מו"ח אדמו"ר את ענין הגאולה עבור עניני תומ"צ.

ועד"ז בנוגע לגאולה העתידה מהגלות האחרון — ש"כל הגלויות נקראו על שם מצרים"[51], וכן כל הגאולות הם על שם גאולת מצרים [והרי ידוע גודל חשיבות ענין השם, כתורת הרב המגיד[52] על הפסוק[53] "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו"], כמ"ש[54] "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" — שע"י האמונה והבטחון בבשורת הגאולה כאשר נמצאים עדיין בגלות, הרי זה גופא ממשיך את הגאולה בפועל, החל מהגאולה הפרטית, ועל ידה גם הגאולה הכללית דכללות בית ישראל, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה והי' מידי חודש בחדשו גו'.

* * *

יג. בנוגע לפירוש רש"י — מסתמא הודיעו שידובר בעזה"י אודות פירוש רש"י בפרק כ' פסוק א'.

אבל לפנ"ז, יש להשלים המדובר בהתוועדות שלפנ"ז[55] בנוגע לפירוש רש"י על הפסוק[56] "ואני הנה נתתי לך", ששאלו על זה כו"כ קושיות — י"ד או ט"ו קושיות[57], ויש להוסיף עוד קושיות בזה.

---

47) שמות ג, טז.
48) שם ד, לא.
49) ראה סה"ש תש"א ע' 139. וראה תו"מ ח"מ ע' 211. וש"נ.
50) שם ג, יב.
51) ב"ר פט"ז, ד.
52) או"ת בתחלתו ד, סע"ב ואילך.
53) בראשית ב, יט.
54) מיכה ז, טו.
55) שיחת ש"פ קרח סי"ג (לעיל ע' 118 ואילך). וש"נ.
56) קרח יח, ח.
57) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת־שחוק: "איך קען ניט דערגיין אַ טאָלק"...

[ולהעיר — בתור מאמר המוסגר — שנתחדש אצלי ענין חדש:

עד עתה הייתי סבור שהקהל מקשיב ושומע את הקושיות, ורק בהתירוצים יכולים להרדם ולישון... כי, לאחרי ששמע את הקושיא, רואה שזה לא כ"כ נורא ("ניט אַזוי געפערלאַך")... וחושב שיוכל בעצמו למצוא ("כאַפּן זיך") תירוץ, להיותו "סאַם סאַפּאָזשניק"[58]; ואילו עתה נוכחתי לראות שישנים גם בהקושיות!... דכיון ש"שינה בשבת תענוג"[59], הרי חבל על הזמן שיכולים לנצלו לקיום מצות עונג שבת!

ובפרט שיש מעלה יתירה בהשינה בעת ההתוועדות — להיותה בציבור, כפי שמבאר רבינו הזקן[60] גודל המעלה ד"עסק התורה והמצוות בעשרה דוקא", דאף שאין חיוב שהעסק בתורה יהי' בעשרה דוקא, כמו תפלה שצריכה להיות בעשרה דוקא, מ"מ, כאשר העסק בתורה הוא בעשרה יש בזה מעלה יתירה, ועד"ז בנוגע למצות עונג שבת, שגם זה דבר שבקדושה, ו"כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה"[61], ולכן יש "להדר" ולקיים המצוה ד"שינה בשבת תענוג" במעמד עשרה מישראל, ועאכו"כ מאה ויותר.

אך באמת יש לומר, שלגבי ענין השינה לא שייך ענין של צירוף למנין, כי, בשעה שישן, אזי מנתק את עצמו מהתשעה (או התשעים ותשע), והם מנותקים ממנו, כך, שאין בזה העילוי של עשיית דבר שבקדושה בעשרה.

וע"פ פתגם הצ"צ[62] שאסור לעשות "צחות" ("אַ גלייך ווערטל") מדבר תורה — הרי זה ענין שנוגע להלכה בפועל: ידועה השאלה באחרונים[63] — על יסוד דברי הראשונים — בנוגע לעשרה מישראל שא' מהם ישן, האם הישן יכול להצטרף אליהם שיוכלו לומר דבר שבקדושה, או שמצד השינה אין לו שייכות אליהם ואין להם שייכות אליו.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בבת שחוק:)

שאלו אותי מדוע הנני מדבר ברבים על אלו שישנים בהתוועדות — הרי הם מתביישים מזה, ואסור להלבין פני חבירו ברבים?! ועניתי,

---

58) ראה סה"ש תרח"צ ע' 264. וראה גם תו"מ חמ"ט ריש ע' 52. וש"נ.

59) סידור קול יעקב. וראה לקו"ש חי"ב ע' 254. וש"נ.

60) תניא אגה"ק סכ"ג.

61) ברכות כא, ב. וש"נ.

62) ברשימה אחרת — שבצ"צ נזכר בנוגע להשקו"ט אם אפשר לצרף ישן למנין.

63) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סנ"ה ס"ח. וש"נ.

שאלו שישנים, אינם שומעים גם הדיבור בענין זה, ובמילא לא נעשה אצלם ענין של הלבנת פנים...

עד כאן — מאמר המוסגר].

המשך הביאור בפירוש רש"י בפ' קרח — נכלל בשיחת ש"פ קרח[55].

* * *

יד. על הפסוק[64] "ויבואו בני ישראל כל העדה מדבר צן וגו'", מפרש רש"י: "כל העדה", "עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר, ואלו פרשו לחיים".

כלומר: כיון שנאמר "ויבואו בני ישראל", אינו מובן למה הוצרך הכתוב להוסיף "כל העדה" — הרי מעצמו מובן שאף אחד לא נשאר לבדו, וכמו במסעות שלפנ"ז? ולכן מפרש רש"י "עדה השלמה וכו'".

אך עדיין צריך להבין מדוע מוסיף רש"י "ואלו פרשו לחיים":

כאשר רש"י אומר "שכבר מתו מתי מדבר", הרי מעצמו מובן שכל שאר בנ"י נשארו בחיים, ולמה צריך רש"י להוסיף "ואלו פרשו לחיים"?

ולאידך גיסא, אם יש כאן ענין נוסף, ש"אלו פרשו לחיים" — נשאלת השאלה: מהו ההכרח בפסוק על ענין נוסף זה, דלכאורה, ממ"ש "כל העדה" משמע רק שהיתה "עדה השלמה", ומהי ההוכחה על הענין הנוסף ש"אלו פרשו לחיים"?

טו. וממשיך רש"י: "ותמת שם מרים", "למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך, מה קרבנות מכפרין, אף מיתת צדיקים מכפרת".

וצריך להבין: כיון שמדובר אודות סמיכת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, הי' רש"י צריך לומר "מה פרה אדומה מכפרת" — כלשון הגמרא במסכת מו"ק[65], שזהו המקור לפירוש רש"י זה (וכן מעתיק רבינו הזקן באגה"ק[66]: "מה פרה מכפרת"), ולמה שינה רש"י וכתב "מה קרבנות מכפרין"?

ואם רש"י סובר שמיתת מרים דומה לקרבנות, ולא לפרה אדומה — אינו מובן: למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, ולא לפרשת

64) פרשתנו כ, א.

65) כח, א.

66) רסכ"ח.

הקרבנות — פרשת ויקרא (או ספר ויקרא בכללותו), שזהו המקום העיקרי שבו מדובר אודות קרבנות?

ולהעיר, שבדפוסים ישנים בפרש"י יש אמנם גירסא נוספת: "ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת", אבל ברוב הדפוסים הגירסא היא "מה קרבנות מכפרין".

זאת ועוד:

ידוע הכלל בנוגע לב' גירסאות, שיש לבחור בגירסא זו שממנה תובן הטעות שנפלה בגירסא השני'[67]. ובנדו"ד: מסתבר לומר שהגירסא הנכונה בפירוש רש"י היא "מה קרבנות מכפרין", אלא שהמעתיק, שהי' "למדן", תיקן בהתאם ללשון הגמרא במו"ק: "מה פרה אדומה מכפרת"; משא"כ אם נאמר שלכתחילה נכתב בפירוש רש"י "מה פרה אדומה מכפרת", הרי אין סיבה לשנות ולכתוב "מה קרבנות מכפרין".

טז. וממשיך רש"י: "ותמת שם מרים", "אף היא בנשיקה מתה, ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של מעלה, ובאהרן נאמר על פי ה' באלה מסעי"[68].

ואינו מובן: מה נוגע בפשטות הכתובים כאן שמרים "בנשיקה מתה", ומהי ההוכחה על זה בפשוטו של מקרא?

יז. ונוסף על השאלות הנ"ל בפירוש רש"י זה, יש שאלה נוספת מפירוש רש"י בהמשך הפרשה:

על הפסוק[69] "ויסעו מקדש ויבואו בני ישראל כל העדה הר ההר", מפרש רש"י: "כל העדה", "כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ, שלא הי' בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם, שכבר כלו מתי מדבר, ואלו מאותן שכתוב בהן[70] חיים כולכם היום".

וצריך להבין:

א) אם יש צורך להוסיף שבשלימות של "כל העדה" נכלל גם ש"עומדים ליכנס לארץ" — הי' לו לרש"י לכתוב זאת בפסוק "כל העדה" הא', ובמילא הי' מובן שכן הוא גם בפסוק "כל העדה" הב' (אבל אי אפשר לומר להיפך, שבפסוק "כל העדה" הא' סומך רש"י על מה שיפרש לאח"ז), ולמה כותב זאת רש"י רק בפעם הב', דלכאורה, מה נתחדש כאן שהיו "עומדים ליכנס לארץ" יותר מאשר בפעם הא'?

---

67) ראה גם אג"ק חט"ו ע' קיז. לקו"ש חל"ג ריש ע' 106.

68) לג, לח.

69) פרשתנו שם, כב.

70) ואתחנן ד, ד.

ב) מדוע בפעם הב' מוסיף רש"י "ואלו מאותן שכתוב בהם חיים כולכם היום", ולא כמו בפעם הא', שכתב רק "ואלו פרשו לחיים", ולא הביא הפסוק "חיים כולכם היום" — דלכאורה, אם יש צורך בראי' מהפסוק, הי' לו לרש"י להביא הראי' בפעם הא'?

ג) היכן נרמז בפסוק ש"אלו מאותן שכתוב בהם חיים כולכם היום"?

יח. ויש לומר הביאור בכל זה:

הקושי בכתוב הוא בנוגע להמשך וקישור הענינים: "ויבואו בני ישראל כל העדה" ל"ותמת שם מרים" — דלכאורה, כיון שבנ"י היו במעמד ומצב של "עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר", א"כ, למה הי' צורך בענין של כפרה ע"י מיתת מרים?!

ולכן מדייק רש"י ואומר ש"אלו פרשו לחיים", והיינו, שאין הכוונה שלאחרי ש"כבר מתו מתי מדבר", אזי נתבטלו כל הענינים הבלתי־רצויים כו', אלא החילוק בין "מתי מדבר" להנשארים הוא רק בכך ש"אלו (שלא היו בכלל הגזירה "במדבר הזה יתמו ושם ימותו"[71]) פרשו לחיים", אבל עדיין נשארו גם אצלם כל שאר הענינים הבלתי־רצויים שהיו אצל "מתי מדבר" [וכדמוכח מהמשך הכתובים, שכאשר "לא הי' מים לעדה"[72], אזי "וירב העם עם משה וגו'"[73]], ולכן היו זקוקים לענין של כפרה ע"י מיתת מרים.

יט. אמנם, כאשר נאמר עוד הפעם "ויבואו גו' כל העדה הר ההר", אי אפשר לפרש "עדה השלמה", שהרי יודעים זאת כבר מהפסוק "כל העדה" שלפנ"ז; ובהכרח לומר שכוונת הכתוב להוסיף עוד ענין, ולכן מפרש רש"י "כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ"[74].

והביאור בזה:

בין "ויבואו גו' כל העדה מדבר צן" ל"ויבואו גו' כל העדה הר ההר" — מסופר בכתוב[75]: "וישלח משה מלאכים .. אל מלך אדום .. אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו .. נעברה נא בארצך וגו'", ומפרש רש"י, "אמר לו, אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו כי גר יהי'

---

71) שלח יד, לה.
72) פרשתנו שם, ב.
73) שם, ג.
74) ועפ"ז סרה קושיית הרמב"ן (בפסוק א') "מה צורך להזכיר כן בבואם אחרי כן אל הר ההר" (בפסוק כב). ומוסיף, שאין לומר ש"בעבור כי יצא אדום להלחם בם הזכיר הכתוב שלא נפקד מהם איש בבואם מעיר אדום", שהרי "ישראל נטו מעליו ולא נלחם בם כלל".
75) שם, יד ואילך.

זרעך[76], ועל שנינו הי' אותו החוב לפרעו, לפיכך פירש אביכם מעל אבינו וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו[77], מפני השטר חוב המוטל עליהם, והטילו על יעקב .. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל, כשם שלא פרעת את החוב, עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך". ומסיים בכתוב[78]: "ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך", והיינו, שמלך אדום התנגד רק לכך שבנ"י יעברו בארצו, אבל גם הוא הסכים לכך שאין לו לעורר על הירושה של ארץ ישראל.

וזהו החילוק בין מעמדם ומצבם של בנ"י בבואם למדבר צן למעמדם ומצבם בבואם להר ההר — שבבואם למדבר צן הי' עדיין חשש שמלך אדום יעורר על הירושה של ארץ ישראל, ולכן, רק בבואם להר ההר — לאחרי שמלך אדום הסכים שאין לו לעורר על הירושה של ארץ ישראל — אזי היו "כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ".

אבל, אי אפשר לומר שהכתוב "כל העדה" בא ללמדנו ענין זה — שהרי יודעים זאת מהפסוקים שלפנ"ז.

ולכן מפרש רש"י ש"כל העדה" בא ללמדנו ענין נוסף — ש"אלו מאותן שכתוב בהן חיים כולכם היום":

כאן לא מדובר אודות אלו שרק "פרשו לחיים", אבל בשאר הענינים נשארו באותו מעמד ומצב כמו "מתי מדבר" (כנ"ל סי"ח), אלא עתה, בבואם להר ההר, נתעלו בנ"י למדריגה נעלית יותר, שנעשה אצלם ענין החיים באופן אחר לגמרי ("גאָר אַן אַנדער סאָרט לעבן") — "מאותן שכתוב בהן חיים כולכם היום", חיים של דביקות בה' — "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

ועפ"ז מובן שרש"י אינו יכול להביא מ"ש "חיים כולכם היום" בפירושו על "כל העדה" הא' — כי, כאשר נמצאים במעמד ומצב ש"אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום", אזי אין צורך בענין של כפרה, ובודאי לא ע"י מיתת צדיקים, היפך הענין ד"חיים כולכם היום". וכיון ש"ותמת שם מרים", ולאח"ז היתה מיתת אהרן, הרי עדיין אין זה המעמד ומצב ד"חיים כולכם היום". ולכן מוכרח רש"י לומר רק ש"אלו פרשו לחיים", אבל לא שהגיעו למדריגה נעלית יותר של חיים.

משא"כ בפסוק "כל העדה" בפעם הב', שנאמר בבואם אל הר ההר, לאחרי מיתת אהרן[79] — מפרש רש"י ש"כל העדה" בא ללמדנו שלא זו

---

76) לך לך טו, יג.
77) וישב לו, ו.
78) שם, יח.
79) אינו ברור (המו"ל).

בלבד ש"אלו פרשו לחיים", אלא "אותן מאלו שכתוב בהן חיים כולכם היום" — מדריגה נעלית יותר בענין החיים.

ואין להקשות ממיתת משה שהיתה לאחרי ש"חיים כולכם היום" — כי, הפסוק "ואתם גו' חיים כולכם היום" נאמר בספר דברים, משנה תורה, שבו מסופר אודות דברי משה לדור שנכנסו לארץ, ומובן, שבאמרו "ואתם גו' חיים גו'", מתכוין משה לכלל ישראל, ואינו כולל את עצמו עמהם.

ועדיין נשאר לבאר ענין הסמיכות דמיתת מרים לפרשת פרה אדומה, וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

כ. בנוגע להסמיכות דמיתת מרים לפרשת פרה אדומה — יש להקדים ענין נוסף שלכאורה אינו מובן: מהי השייכות של פרה אדומה לקרבנות שמכפרין, בה בשעה שפרה אדומה אינה כמו כל הקרבנות, שהרי נעשית בחוץ?

ולהעיר, שרבינו הזקן מדייק באגה"ק[66] ש"נסמכה דוקא לפרה אדומה הנעשה חוץ לשלש מחנות, אלא דחטאת[80] קריי' רחמנא", והיינו, שיש לה דינים כמו קרבן חטאת, ולדוגמא, שאם היתה כוונה בלתי רצוי' בעת השחיטה, נפסלת, כמו קרבן חטאת[81], אבל, זהו רק ע"ד ההלכה, משא"כ בפירוש רש"י אי אפשר לומר כן, שהרי רש"י מפרש מ"ש[82] "חטאת היא", "קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה", והיינו, שהדמיון לחטאת הוא רק בנוגע לאיסור הנאה, ולא בנוגע לענין הכפרה.

אך הענין הוא — שהשייכות של פרה אדומה לקרבנות שמכפרין מובנת ממ"ש רש"י[83] שפרה אדומה מכפרת על עון העגל: "תבוא פרה ותכפר על העגל", והיינו, שפרה אדומה מכפרת על החטא הכי חמור — חטא ע"ז.

כא. ורש"י מדייק "למה נסמכה כו' לומר לך מה קרבנות מכפרין", ולא "מה פרה אדומה מכפרת", ומסיים, "אף מיתת צדיקים (סתם) מכפרת", ולא "אף מיתת מרים מכפרת":

אין הכוונה שמיתת מרים (שנסמכה לפרה אדומה שמכפרת על

---

80) ע"ז כג, ב.
81) ראה פרה רפ"ד.
82) פרשתנו יט, ט.
83) שם, כב.

חטא העגל) באה לכפר על חטא העגל — שהרי מיתת מרים היתה ריבוי זמן לאחרי חטא העגל, כך, שאז לא הי' צורך בענין מיוחד לכפר על חטא העגל.

ועד"ז בנוגע לכפרה שע"י מיתת צדיקים בכלל — שאין זה קשור עם חטא העגל, וכפי שיודע הבן חמש למקרא אודות מיתת צדיקים בדורו, וכמו בדורנו, שאירעה ההסתלקות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וזאת, למרות שעכשיו אין חטא של ע"ז, שהרי זה דור של אמונה, "מאמינים בני מאמינים"[84]; ועכצ"ל, שהכפרה שע"י מיתת צדיקים היא כמו הכפרה שע"י קרבנות סתם (לא כמו פרה אדומה שמכפרת על עון העגל) — על עבירות שאינן חמורות כמו חטא העגל, והרי כפרה כזו דרושה גם בדור של אמונה.

אמנם, מזה שמיתת מרים נסמכה בתורה לפרשת פרה אדומה, למדים, שמיתת מרים היא כמו פרה אדומה שמכפרת על חטא העגל, היינו, שיש בכחה של מיתת צדיקים לכפר אפילו על חטא הכי חמור כמו חטא העגל, למרות שבפועל לא זקוקים עתה לכפרה על חטא של ע"ז.

ולהעיר: בפרשת שלח[85] נאמר "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה גו'", ומפרש רש"י "בע"ז הכתוב מדבר". וא"כ, כדי ללמדנו שיש בכחה של מיתת צדיקים לכפר על חטא ע"ז, היתה יכולה התורה לסמוך מיתת מרים לפרשה הנ"ל. אלא שבפ' שלח מדובר אודות חטא ע"ז בשוגג. וזהו החידוש שבסמיכת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, שמכפרת על עון העגל, שהי' במזיד — שבכח מיתת צדיקים לכפר על חטא הכי חמור, חטא ע"ז, אפילו במזיד.

כב. ויש להוסיף בביאור הטעם שנסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה דוקא, אף שהכפרה שע"י מיתת צדיקים היא כמו הכפרה שע"י קרבנות:

לכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שמיתת צדיקים מכפרת כמו קרבנות, בה בשעה שמיתת צדיקים היא בסתירה לכאורה לענין הקרבנות, כי, קרבנות צריכים להיות טהורים דוקא, ולא בעלי מומין[86], והיינו, לא רק "קטלה כולא", אלא אפילו "קטלה פלגא"[87] אסור להקריב; ואילו מיתת צדיקים הרי זה להיפך לגמרי — לא רק ענין של מום, "קטלה פלגא", אלא "קטלה כולא", שזהו"ע של צער גדול כו', וגם ענין של

84) שבת צז, א.
85) טו, כב.
86) רמב"ם ריש הל' אסורי מזבח.
87) ב"ק סה, א. ועוד.

היפך הטהרה, כפי שלמד הבן חמש למקרא בהתחלת הפרשה[88]: "אדם כי ימות באוהל וגו'", כך, שמיתת צדיקים וקרבנות אין להם שייכות כלל?

ולכן נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה דוקא — כיון שבפרה אדומה יש ענינים שהם בדוגמת הכפרה שע"י מיתת צדיקים (שקשורה עם ענין של היפך הטהרה), כי, כל מעשה הפרה צריכים להיות ע"י טהור דוקא, כמ"ש[82] "ואסף איש טהור את אפר הפרה גו'", ואעפ"כ, ע"י התעסקותו במעשה הפרה נעשה טמא, כמ"ש[89] "וכבס האוסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא עד הערב", וכן בנוגע להזאת אפר הפרה: "והזה הטהור גו'"[90], ואעפ"כ, "ומזה מי הנדה יכבס בגדיו גו'"[91].

כג. וממשיך רש"י, "ותמת שם מרים", "אף היא בנשיקה מתה":

כאשר אומרים לבן חמש למקרא שמיתת מרים נסמכה לפרשת פרה אדומה ללמדנו שבכחה של מיתת צדיקים לכפר על החטא הכי חמור של ע"ז במזיד — מתעוררת אצלו שאלה: ענין כזה — הכח של מיתת צדיקים לכפר על חטא הכי חמור אפילו במזיד — מתאים לצדיק הכי גדול, כמו משה רבינו?!

ועל זה אומר רש"י: "אף היא (מרים) בנשיקה מתה", היינו, שבענין המיתה (מיתת צדיקים) היתה מרים כמו משה; בנוגע לקבלת התורה — גדלה מעלתו של משה דוקא, כפי שאמרו רז"ל "משה קיבל תורה מסיני"[92], והתורה "נקראת על שמו, כמ"ש[93] זכרו תורת משה עבדי"[94]; אבל בנוגע לענין המיתה — "אף היא (מרים) בנשיקה מתה", כמו משה.

ולהעיר: יש מפרשים[95] שמיתת מרים בנשיקה למדים בגז"ש שם שם מאהרן — במרים כתיב "ותמת שם מרים", ובאהרן כתיב[96] "וימת אהרן שם". אבל רש"י אינו סומך על גז"ש זו, שהרי לא הזכירה כלל, אלא הכרחו של רש"י הוא מזה גופא שמיתת מרים דוקא נסמכה לפרשת פרה אדומה, ללמדנו שיש בכחה של מיתת צדיקים לכפר על חטא ע"ז במזיד, ועכצ"ל שגדלה מעלת מיתת מרים כמו מיתת משה, כיון ש"אף היא מתה בנשיקה".

---

88) יט, יד.
89) שם, יו"ד.
90) שם, יט.
91) שם, כא.
92) אבות רפ"א.
93) מלאכי ג, כב.
94) ראה שבת פט, א. מכילתא בשלח טו, א. שמו"ר פ"ל, ד. וש"נ.
95) שפ"ח, רא"ם וגו"א. ועוד.
96) פרשתנו כ, כח.

וממשיך רש"י: "ומפני מה לא נאמר בה על פי ה'",

— ולהעיר, שמזה מוכח שרש"י לא סובר שלמדים שמרים מתה בנשיקה בגז"ש, דא"כ, לא שייך לשאול "מפני מה לא נאמר כו'", שהרי זוהי הדרך של גז"ש שלא נתפרש הדבר בכתוב —

"שאינו דרך כבוד של מעלה".

כד. ומסיים רש"י, "ובאהרן נאמר על פי ה' באלה מסעי":

לכאורה אינו מובן: (א) למה צריך רש"י להוסיף ש"באהרן נאמר על פי ה'", (ב) ואפילו אם יש צורך בכך, למה צריך לציין שענין זה נאמר "באלה מסעי"?

והביאור בזה:

אצל הבן חמש למקרא נשאלת עדיין שאלה: כיון שכל הטעם שנסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה הוא בגלל מעלת מיתת מרים ש"אף היא מתה בנשיקה" (כמו משה רבינו, הצדיק הכי גדול), הרי העובדה ש"לא נאמר בה על פי ה'" היא באופן שהעיקר חסר מן הספר, וא"כ, גם אם "אינו דרך כבוד של מעלה", אין ברירה, ומוכרחים לכתוב זאת בפירוש, כיון שזהו ענין עיקרי, שבגללו נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה?

ועל זה מתרץ רש"י שגם "באהרן נאמר על פי ה'" — לא במקומו, בסיפור מיתת אהרן בפרשתנו[96], אלא "באלה מסעי":

גם במיתת אהרן הי' הכתוב צריך לכתוב בפירוש שהיתה בנשיקה, כי, לאחרי מיתת אהרן נאמר[97] "וישמע הכנעני גו' וילחם בישראל", ופירשו חז"ל[98] "שמע שמת אהרן .. וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל", ולכאורה אינו מובן: אף שמת אהרן, הרי משה הי' עדיין חי?! ועכצ"ל, שהכנעני הי' סבור שאהרן הוא הצדיק הכי גדול, לפי שיש לו מעלות כאלו שאין אפילו למשה. וכל זה למה — בגלל שמת בנשיקה, שזהו ענין הכי נעלה. וא"כ, היתה התורה צריכה לכתוב בפירוש בסיפור מיתת אהרן שהיתה בנשיקה, כיון שזוהי הסיבה לכך ש"וישמע הכנעני גו' וילחם בישראל".

ואעפ"כ, לא נאמר "על פי ה'" בסיפור מיתת אהרן, אלא רק "באלה מסעי", ומזה מוכח, שדי בכך שענין זה נאמר במקום מסויים בתורה, גם אם אינו המקום העיקרי.

---

97) שם כא, א.

98) ר"ה ג, א — הובא בפרש"י עה"פ.

ומזה מובן גם בנדו"ד: אע"פ שמיתת מרים בנשיקה הו"ע עיקרי שנוגע לכללות הסמיכות של מיתת מרים לפרשת פרה אדומה (שבגלל זה יש בכחה לכפר אפילו על חטא ע"ז), מ"מ, אין להקשות שהי' צריך להתפרש בה "על פי ה'" למרות ש"אינו דרך כבוד של מעלה", בגלל שזהו ענין עיקרי בפרשה — כי, די בכך שיכולים לידע זאת באופן אחר, כמו שבמיתת אהרן די בכך ש"נאמר על פי ה' (לא במקומו, אלא) באלה מסעי", ובנדו"ד, שענין זה מוכרח בפשטות הכתובים מזה גופא שדוקא מיתת מרים נסמכה לפרשת פרה אדומה (כנ"ל סכ"ג).

כה. והנה, כללות הענין של מיתת צדיקים קשור גם עם ענין המאסר — יסורי הצדיקים, שהרי "מה לי קטלה כולא מה לי קטלה פלגא"[87], וכשם שמיתת צדיקים מכפרת, כך גם יסורי הצדיקים מכפרים.

אך על זה שואל הבן חמש למקרא: מהו הצורך במיתת או יסורי צדיקים בשביל ענין הכפרה — מצד חסדו הבלי גבול יכול הקב"ה לפעול ענין הכפרה גם ללא מיתת או יסורי צדיקים?!

ובכן: ילד קטן — כל מה שמבקש, נותן לו אביו. ועד"ז בנוגע לבנ"י — "בנים אתם לה' אלקיכם"[99], ובן קטן, כמ"ש[100] "כי נער ישראל", ואין זה באופן שהקב"ה ממתין עד שיגדל, ואז יראה לו את אהבתו, אלא "ואוהבהו", ועד שמניח לו לרכב עליו כו'[101], שזהו תוכן הענין שהקב"ה אומר "נצחוני בני נצחוני"[102] — שכל מה שמבקשים, נותן להם הקב"ה, החל מבקשת בנ"י במ"ת "רצוננו לראות את מלכנו"[103], וכך בנוגע לכל הענינים שבנ"י מבקשים וגוזרים, שהקב"ה ממלא את בקשתם וגזירתם.

ובפרט כאשר נמצאים עתה בהתוועדות חסידית, וידוע[104] ה"פתקא" אשר משמי שמיא נחיתא, שבכחה של התוועדות חסידית לפעול יותר מפעולתו של מלאך מיכאל, שענינו לחפש זכויות על בנ"י.

וכיון שכן, הרי בודאי שהקב"ה ממלא את הבקשה והפס"ד של בנ"י — הבנים הקטנים — שרצונם שמשיח יבוא בפועל ממש, ובאופן שיראו זאת בעיני בשר שלנו, ביחד עם קיום היעוד[105] "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", בקרוב ממש, בעגלא דידן.

---

99) פ' ראה יד, א.
100) הושע יא, א.
101) ראה פרש"י בשלח יז, ח.
102) ב"מ נט, ב.
103) פרש"י יתרו יט, ט.
104) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תיג. וש"נ.
105) ישעי' מ, ה.